

Lec 2. Function và Packages

I. Functions(các hàm)

1. Khái niệm

Các hàm giúp chia nhỏ chương trình của chúng ta thành các phần nhỏ hơn và tổ chức lại theo từng mô-đun. Khi chương trình của chúng ta phát triển ngày càng lớn hơn, các hàm giúp cho nó dễ tổ chức và dễ quản lý hơn. Hơn nữa, nó rảnh lặp lại các đoạn code và làm cho code có thể được sử dụng lại.

Cú pháp một hàm:

```
def Tên_hàm(Các tham số):  
    """Docstring"""  
    Thân hàm
```

Ví dụ, hàm tính giai thừa:

```
def Giaiithua(n):  
    G = 1  
    for i in range(1, n+1):  
        G *= i  
    return G
```

Ví dụ, gọi lại hàm: **Giaithua(5)**

Số 5 (được gọi là đối số, argument) được truyền vào hàm thông qua tham số (parameter) n (n sẽ nhận giá trị 5). Ngoài ra, đối số cũng có thể là biến.

Lưu ý: Trong python, định nghĩa hàm phải luôn có trước lệnh gọi hàm. Nếu không, chúng ta sẽ gặp lỗi.

2. Lệnh return

Cú pháp:

```
return [danh sách các biểu thức]
```

Ví dụ, hàm trả về max, min

```
def MaxMin(a, b, c):  
    max = min = a  
    if b > max:    max = b  
    if c > max:    max = c  
    if b < min:    min = b  
    if c < min:    min = c  
    return max, min
```

Lệnh return trong hàm MaxMin() trả về hai giá trị, thông qua hai biểu thức đặt ngay sau nó, cách nhau bởi dấu cách (max và min). Đoạn trình sau sử dụng hàm MaxMin() để tìm số lớn nhất và nhỏ nhất trong ba số 5, 2, 8

```
max, min = MaxMin(5, 2, 8)  
print('Max:', max)  
print('Min:', min)
```

Kết quả thu được:

```
Max: 8  
Min: 2
```

Nếu không có biểu thức nào sau câu lệnh return, hoặc bản thân câu lệnh return không có bên trong một hàm, thì hàm cũng vẫn trả về nhưng nó sẽ trả về đối tượng None.

3. Phạm vi hoạt động của biến

Phạm vi của một biến là một đoạn trình mà biến đó có thể được nhận ra. Các tham số của hàm và các biến được định nghĩa bên trong một hàm sẽ không được

“nhìn thấy” từ bên ngoài hàm. Nói cách khác, phạm vi hoạt động của nó chỉ là ở trong thân hàm. Do đó, chúng có phạm vi cục bộ (local variable).

Thời gian tồn tại của một biến là khoảng thời gian mà biến tồn tại trong bộ nhớ. Thời gian tồn tại của các biến bên trong một hàm là thời gian mà hàm được thực thi. Chúng sẽ bị giải phóng khi chúng ta quay trở lại chỗ đã gọi hàm. Do đó, một hàm không nhớ các giá trị của một biến từ các lần gọi trước của nó.

4. Đối số

Khi định nghĩa hàm, nếu hàm có tham số, thì khi gọi hàm, ta cần truyền đầy đủ giá trị cho các tham số này. Giá trị được truyền vào hàm khi gọi hàm (thông qua tham số) được gọi là đối số.

4.1. Đối số mặc định

Tham số có thể sử dụng đối số mặc định. Khi gọi hàm, ta có hai lựa chọn:

1). Truyền đầy đủ đối số cho tham số và, 2). Truyền thiếu đối số cho tham số có định nghĩa đối số mặc định. Như vậy, muốn tham số sử dụng đối số mặc định, ta cần chỉ rõ trong lúc định nghĩa hàm

```
def Chao(Ten, Thongdiep = "Bạn khỏe không ?"):  
    print("Xin chào", Ten + ', ' + Thongdiep)  
  
Chao("Hoàng")
```

Kết quả thu được:

Xin chào Hoàng, Bạn khỏe không ?

Bất kỳ tham số nào trong một hàm đều có thể được định nghĩa giá trị đối số

mặc định. Nhưng một khi chúng ta có một tham số có giá trị mặc định, tất cả các tham số bên phải của nó cũng phải có giá trị mặc định. Nói khác đi, ta không thể định nghĩa tham số Ten có giá trị mặc định, trong khi tham số Thongdiep lại không có. Hàm sau sẽ có báo lỗi khi thực thi:

```
def Chao(Ten = 'Bạn gì đó ơi', Thongdiep):  
    print("Xin chào", Ten + ', ' + Thongdiep)  
  
Chao("Chúc buổi sáng tốt lành")
```

Thông báo lỗi có thể là:

```
"SyntaxError: non-default argument follows default argument"
```

4.2. Truyền tham số theo tên

Python cho phép các hàm được gọi bằng cách sử dụng các đối số không theo thứ tự nhưng phải chỉ rõ tên của tham số nào sẽ nhận được đối số nào. Khi chúng ta gọi các hàm theo cách này, thứ tự (vị trí) của các đối số có thể bị thay đổi. Ví dụ với hàm Chao() ở trên:

```
def Chao(Ten, Thongdiep):  
    print("Xin chào", Ten + ', ' + Thongdiep)
```

Câu lệnh gọi hàm sau là hợp lệ:

```
Chao(Thongdiep='Chúc buổi sáng tốt lành', Ten='Hoang')
```

Nếu một tham số được truyền giá trị theo tên, tất cả các tham số sau nó cũng phải được truyền theo tên.

4.3. Truyền tham số với số lượng đối số tùy ý

Đôi khi, chúng ta không biết trước số lượng đối số sẽ được truyền vào một hàm. Python cho phép chúng ta xử lý tình huống này thông qua các lệnh gọi hàm với một số lượng đối số tùy ý.

Trong định nghĩa hàm, chúng ta sử dụng dấu hoa thị (*) trước tên tham số để biểu thị loại đối số này. Đây là một ví dụ:

Hàm Chao() sau đây muốn in ra lời chào tới nhiều người. Số lượng người chào là không biết trước nên ta định nghĩa (thêm * vào trước tham số CacTen):

```
def Chao(*CacTen):  
    for x in CacTen:  
        print("Xin chào", x)
```

Khi gọi hàm, ta có thể truyền số lượng đối số tùy thích. Sau đây là lời gọi hàm truyền ba đối số:

```
Chao('Hoa', 'Hà', 'Hải')
```

Kết quả thu được:

```
Xin chào Hoa  
Xin chào Hà  
Xin chào Hải
```

5. Biến toàn cục

Trong Python, một biến được khai báo bên ngoài hàm hoặc trong phạm vi toàn cục được gọi là biến toàn cục. Điều này có nghĩa là một biến toàn cục có thể

được truy cập bên trong hoặc bên ngoài hàm.

```
x = "Biến toàn cục"
def foo():
    print("x bên trong:", x)

foo()
print("x bên ngoài:", x)
```

Kết quả thu được:

```
x bên trong: Biến toàn cục
x bên ngoài: Biến toàn cục
```

5.1. Phạm vi hoạt động của biến

Phạm vi của một biến là một đoạn trình mà biến đó có thể được nhận ra. Các tham số của hàm và các biến được định nghĩa bên trong một hàm sẽ không được “nhìn thấy” từ bên ngoài hàm. Nói cách khác, phạm vi hoạt động của nó chỉ là ở trong thân hàm. Do đó, chúng có phạm vi cục bộ (local variable).

Thời gian tồn tại của một biến là khoảng thời gian mà biến tồn tại trong bộ nhớ. Thời gian tồn tại của các biến bên trong một hàm là thời gian mà hàm được thực thi. Chúng sẽ bị giải phóng khi chúng ta quay trở lại chỗ đã gọi hàm. Do đó, một hàm không nhớ các giá trị của một biến từ các lần gọi trước của nó

Ví dụ:

```
def my_func():  
    x = 10  
    print("Giá trị x trong hàm:", x)  
  
x = 20  
my_func()  
print("Giá trị x ngoài hàm: ", x)
```

Kết quả thu được:

```
Giá trị x trong hàm: 10  
Giá trị x ngoài hàm: 20
```

Ở đây, chúng ta có thể thấy rằng giá trị của x ban đầu là 20. Mặc dù hàm `my_func()` đã thay đổi giá trị của x thành 10, nó không ảnh hưởng đến giá trị bên ngoài hàm. Điều này là do biến x bên trong hàm (cục bộ) khác với biến bên ngoài. Mặc dù chúng có cùng tên, nhưng chúng là hai biến khác nhau với phạm vi khác nhau

Mặt khác, các biến bên ngoài của hàm có thể nhìn thấy từ bên trong. Chúng có phạm vi toàn cục.

Chú ý: Chúng ta có thể đọc các giá trị của biến toàn cục từ bên trong hàm nhưng không thể thay đổi (ghi) giá trị của nó

Ví dụ:

```
x = "Biến toàn cục"
def foo():
    x = 10
    print("x bên trong:", x)

foo()
print("x bên ngoài:", x)
```

Kết quả thu được:

```
x bên trong: 10
x bên ngoài: Biến toàn cục
```

5.2. Global

Để sửa đổi giá trị của các biến bên ngoài hàm, chúng phải được khai báo là biến toàn cục bằng cách sử dụng từ khóa global

```
x = "Biến toàn cục"
def foo():
    global x
    x = 10
    print("x bên trong:", x)

foo()
print("x bên ngoài:", x)
```

Kết quả thu được:

```
x bên trong: 10
x bên ngoài: 10
```


6. Python modules (Module trong Python)

Một mô-đun là một tệp chứa các câu lệnh Python và các định nghĩa. Một tệp chứa code Python, ví dụ: **example.py**, được gọi là mô-đun và tên mô-đun của nó sẽ là **example**

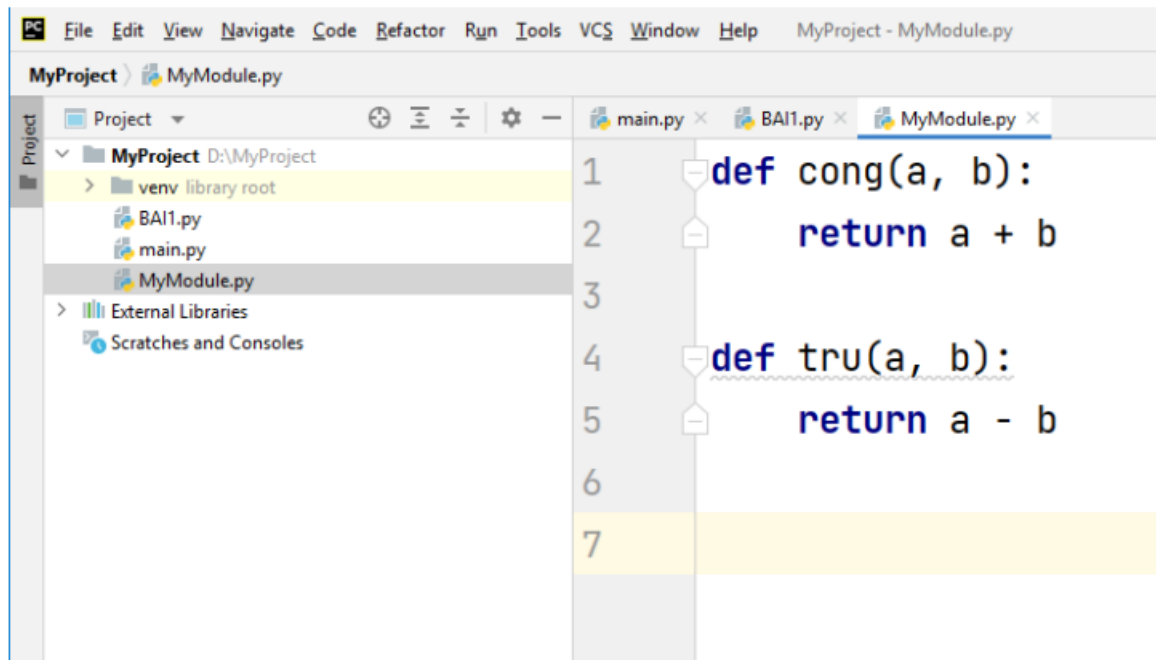
Chúng ta sử dụng các mô-đun để chia nhỏ chương trình lớn thành các tệp mà ta có thể quản lý và tổ chức chúng. Hơn nữa, các mô-đun cung cấp khả năng tái sử dụng của code.

Chúng ta có thể định nghĩa các hàm mà ta sử dụng nhiều nhất trong một mô-đun và khi sử dụng trong các chương trình, ta import nó, thay vì sao chép các hàm vào các chương trình khác nhau

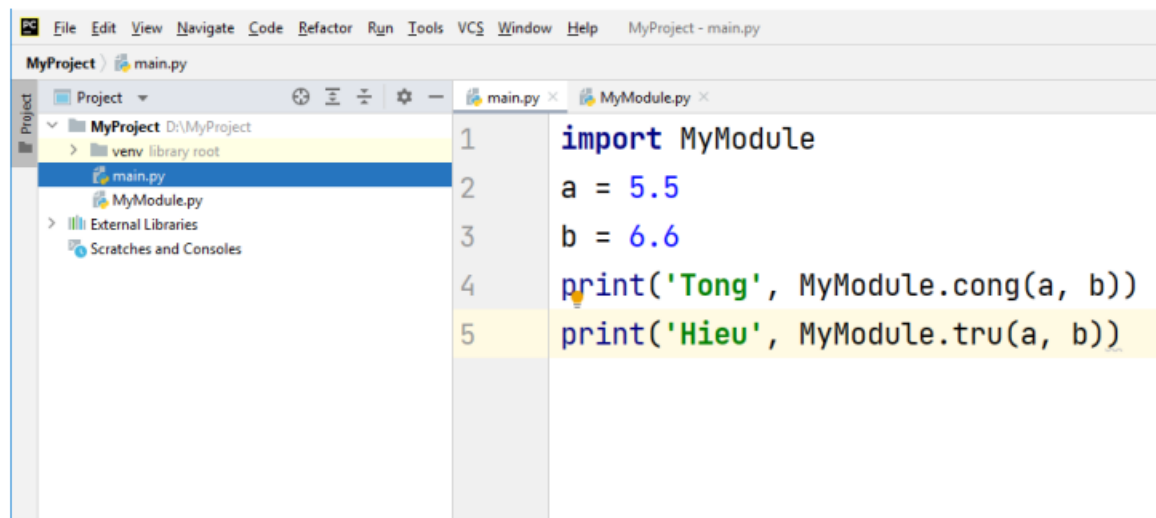
6.1. Tạo và sử dụng một module:

Bước 1. Tạo module có tên MyModule: Thêm một file .py vào project, đặt tên là MyModule.py. Trong file này, ta định nghĩa hai hàm Cong() và Tru() hai số a, b.

Bước 2. Sử dụng module MyModule.py: Trong một file .py khác (giả sử file main.py), để sử dụng hai hàm Cong() và Tru() đang chứa trong MyModule, ta sử dụng câu lệnh import MyModule

Tạo 1 module

Sử dụng module với lệnh import

6.2. Làm việc với module

6.2.1. Sử dụng toàn bộ module - import

`import <Tên_module>`

Ví dụ:

```
import MyModule    #sử dụng module có tên MyModule
import math         #sử dụng module có tên math
```

Khi sử dụng toàn bộ module, để truy cập các hàm, biến, hằng,... đã được định nghĩa trong module, ta viết thêm tên module vào trước của hàm, biến, hằng,...đó. Ví dụ:

```
MyModule.cong(a, b)
MyModule.tru(a, b)
```

Đặt bí danh cho module:

```
import MyModule as md
print('Tong', md(a, b))
print('Hieu', md(a, b))
```

6.2.2. Chỉ sử dụng một số thứ trong module

Đôi khi ta không cần import toàn bộ module mà chỉ cần sử dụng một số thành phần (hàm, biến, hằng, ...) trong module. Khi đó ta sử dụng from/ import. Ví dụ, ta có thể import riêng rẽ hai hàm cong() và tru() trong MyModule như sau

```
from MyModule import cong
from MyModule import tru
a = 5.5
b = 6.6
print('Tong', cong(a, b))
print('Hieu', tru(a, b))
```

Ta cũng có thể đặt bí danh cho các thành phần mà ta import cho dễ sử dụng, ví dụ hàm cong() được đặt bí danh là add, hàm tru() được đặt bí danh là minus. Khi

đó, ta gọi hai hàm thông qua bí danh của nó mà không thể gọi bằng tên thật

```
from MyModule import cong as add
from MyModule import tru as minus
a = 5.5
b = 6.6
print('Tong', add(a, b))
print('Hieu', minus(a, b))
```

6.2.3. import tất cả các tên trong module:

Để sử dụng tất cả các tên, bao gồm hàm, biến, hằng,... trong một module mà không cần chỉ rõ tên module khi sử dụng, ta sử dụng lệnh `import *` như sau (ví dụ sử dụng module `MyModule`):


```
from MyModule import *
```

Khi đó, các thành phần trong `MyModule` được sử dụng qua tên của nó mà không cần đặt tên module phía trước

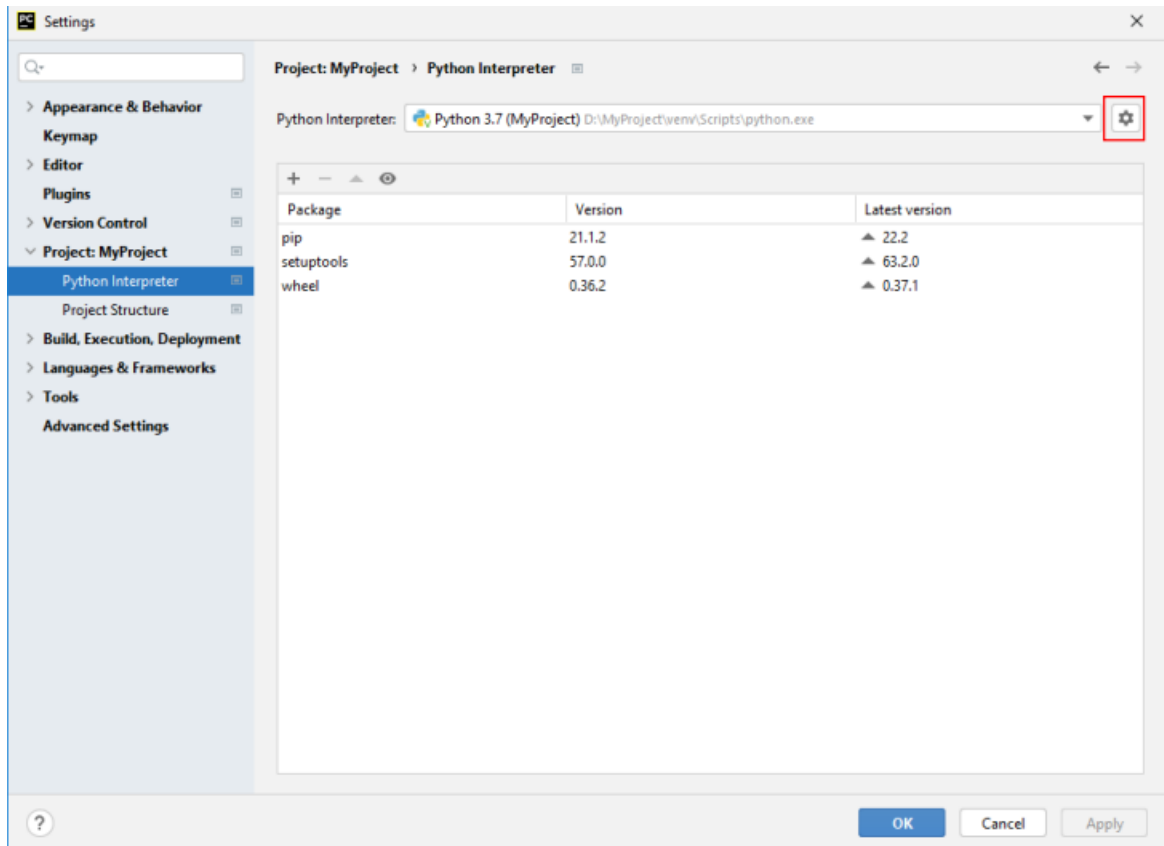
```
print('Tong', cong(a, b))
print('Hieu', tru(a, b))
```


6.2.4. Đặt đường dẫn tới module

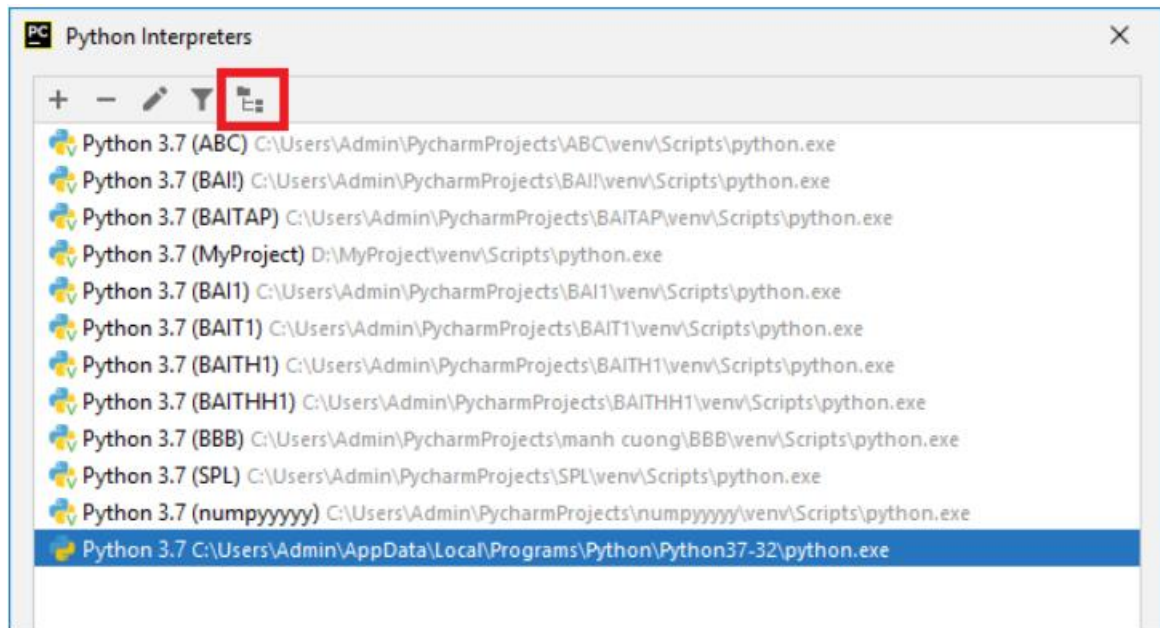
Khi một module được đặt trong cùng thư mục với các file `.py` sử dụng nó, trình thông dịch sẽ dễ dàng tìm thấy module đó. Nhưng khi chúng ta đặt module ở một nơi nào đó, nếu chương trình không tìm thấy module đó, nó sẽ báo lỗi. Khi đó, ta có thể cần biết cách thiết lập đường dẫn tới module: Trong PyCharm, ta làm như sau:

Bước 1: Chọn tên project, chọn setting (nút setting có biểu tượng nằm tại góc trên, bên phải của cửa sổ chính Pycharm).

Bước 2: Chọn Project: MyProject (ví dụ tên của project là MyProject), chọn Python Interpreter. Cửa sổ hiện ra như hình

Bước 3. Chọn biểu tượng (góc trên, bên phải), chọn show all. Cửa sổ hiện ra như hình

Bước 4. Chọn biểu tượng (màu đỏ trên hình 2.4). Một cửa sổ mới hiện ra, ta chọn biểu tượng dấu +, sau đó chọn thư mục chứa module và chọn OK

7. Python Packages (Gói trong module)

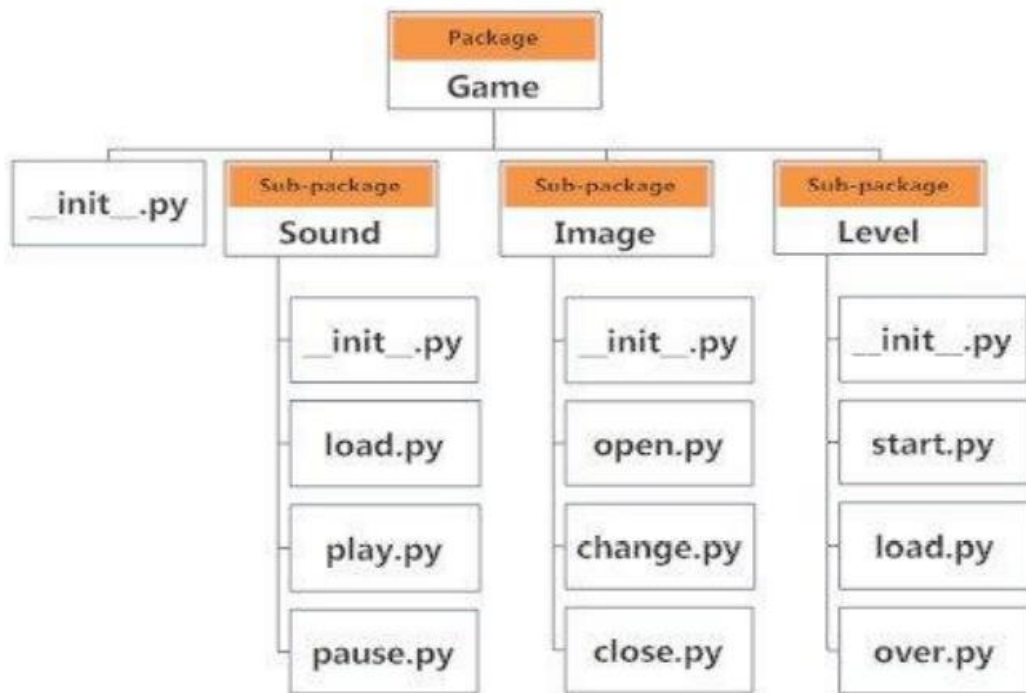
Một chương trình rất lớn sẽ được tạo bởi rất nhiều module. Khi đó, Python cho phép ta tổ chức các module trong một cấu trúc cây thư mục đặc biệt, gọi là các gói (packages).

Một thư mục nếu muốn trở thành một gói, ta cần đặt một file có tên ‘__init__.py’ vào trong thư mục đó để Python coi nó như một gói. Tập này có thể để trống nội dung. Tương tự với các gói con, nó cũng có chứa file ‘__init__.py’. Vì vậy:

o Trong một package/ sub-package có chứa:

- File chỉ dấu: __init__.py (bắt buộc)
- Các file module
- Sub-packages

Hình sau cho thấy một gói có tên là Game, bên trong nó chứa ba gói con (Sound, Image, Level). Trong mỗi gói con là các module. Tất cả các package, sub package đều chứa file chỉ dấu `__init__.py`.

7.1. Sử dụng các module trong gói

Để import các module trong một gói, ta sử dụng toán tử dấu chấm (.): `import <Tên_gói>.[<Tên_gói_con>]<Tên_module>` Ví dụ: để sử dụng module có tên là `open` trong hình , ta có thể viết:

```
import Game.Image.open
```

Hoặc:

```
import Game.Image.open as op
```

Hoặc:

```
from Game.Image.open import *
```

Hoặc:

```
from Game.Image import open
```

7.2. Đặt đường dẫn tới các gói

Nếu chương trình không tìm thấy gói mà ta sử dụng và nó có sẵn trên máy tính, ta có thể đặt đường dẫn tới gói. Cách đặt tương tự như đặt đường dẫn tới module, đã giới thiệu ở phần trên.

II. Bài tập vận dụng

Bài 1: Viết hàm tính khoảng cách Euclidean giữa hai điểm $A(x_1, y_1)$ và $B(x_2, y_2)$.

Viết hàm kiểm tra xem hai điểm A, B, điểm nào gần tâm O hơn.

Bài 2: Hãy tổ chức một chương trình bằng các module sau:

Module 1: Định nghĩa tỷ giá: USD = 23000, EUR = 26000, RUB = 170

Module 2: Các hàm quy đổi n USD/ EUR/ RUB ra VND (ba hàm)

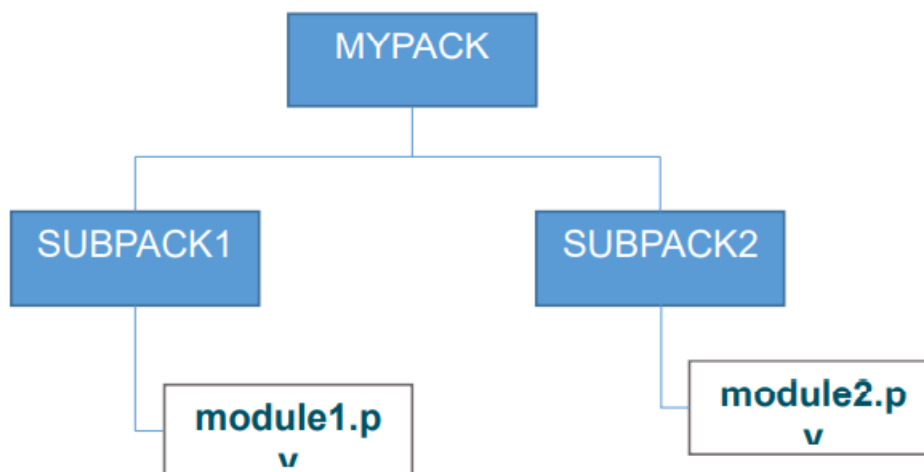
Định nghĩa các hàm cộng ba số thực, cộng hai số thực

Chương trình chính: - Sử dụng các hàm trong hai module để:

Nhập vào số tiền USD, EUR, RUB hiện có;

In ra tổng số tiền VND sau quy đổi.

Bài 3: Tạo một package theo cấu trúc sau Với module1.py và module2.py là hai module đã tạo ra ở **bài 2**

Viết chương trình như trong **bài 2** để sử dụng package vừa tạo

